

ЩО ДИКТУЄ ЗАВТРА ЧОРНОБИЛЬЦЯМ

Висновки Міжнародної конференції

24-26 квітня 2006 р. у м. Києві проходила Міжнародна конференція "Двадцять років Чорнобильської катастрофи. Погляд у майбутнє".

Організаторами конференції виступили Уряд України спільно з Урядом Республіки Білорусь, Урядом Російської Федерації, Європейською Комісією, Міжнародним агентством з атомної енергії, Всесвітньою організацією охорони здоров'я, Радою Європи, Європейським центром техногенної безпеки, Міжнародним благодійним Фондом "Україна 3000", Інститутом радіаційного захисту та ядерної безпеки (Франція), Товариством технічної та ядерної безпеки GRS (Німеччина).

Метою конференції було вивчення, узагальнення й розповсюдження величезного досвіду, накопиченого за два останні десятиріччя в процесі мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи, а також визначення подальших кроків, які ще належить зробити для подолання наслідків аварії й реалізації нових ініціатив на національному й міжнародному рівнях.

Протягом року вченими багатьох міжнародних організацій обговорювалося питання подальшої стратегії мінімізації наслідків аварії на ЧАЕС. Після остаточного обговорення та погодження були підготовлені висновки Міжнародної конференції "Двадцять років Чорнобильської катастрофи. Погляд у майбутнє".

На конференції фахівцями багатьох країн було знайдено загальне розуміння причин і наслідків Чорнобильської катастрофи та подальшої стратегії з мінімізації її наслідків.

Серед основних висновків і рекомендацій конференції, які було отримано, як результат загального взаєморозуміння, можна виділити:

Рекомендації щодо охорони здоров'я
Конференція відзначила видатні зусилля медиків, які забезпечили необхідне лікування учасникам ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС у перші дні після аварії, а також внесок міжнародного медичного й наукового співтовариства в наданні допомоги.

Особи, які постраждали від гострої променевої хвороби, залишаються пріоритетною групою для тривалого спостереження і надання медичної допомоги. Інші категорії учасників ліквідації аварії, евакуйовані з міста Прип'ять і 30-ти кілометрової зони, також діти, які на момент евакуації знаходились у стані внутрішньоутробного розвитку, є пріоритетними групами для тривалого спостереження і надання меддопомоги.

У подальшому має забезпечуватися проведення офтальмологічних оглядів опромінених дозами >250 мЗв внаслідок Чорнобильської аварії з метою оцінки ризику захворювання на катаракту і поліпшення прогнозу для хворих на катаракту.

Необхідно створювати високоякісні реєстри хвороб, включаючи канцер-реєстри, для епідеміологічних досліджень і як джерело надійної інформації для ухвалення рішень і навчання.

— Постійною має бути увага психологічним наслідкам Чорнобильської ката-

строфи. А ще – треба поліпшувати інформованість щодо існуючих поведінкових ризиків, забезпечуючи спільноту і осіб, що приймають рішення, відповідною науково обґрунтованою інформацією про медичні наслідки аварії.

Необхідно також продовжувати медичний контроль найбільш опромінених людей та забезпечити щорічні медичні огляди осіб, опромінених меншими дозами.

Повинні впроваджувати цілеспрямовані програми, які стосуються специфічних медичних проблем населення, наприклад, здоров'я дітей, профілактика хронічних захворювань.

Потрібно проводити подальші дослідження зв'язку між дозою опромінювання і неонкологічними хворобами, особливо хворобами серцево-судинної системи.

Докази, які з'являються, щодо зв'язку між дозою опромінення і хронічними хворобами серед постраждалих популяцій (наприклад, лейкемія і солідний рак), повинні бути постійним предметом широкого міжнародного обговорення і наукового підтвердження.

Рекомендації щодо відновлення і розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення

Учасники конференції наголошували, що соціально-економічне відновлення – найбільш важлива проблема регіонів, які постраждали в результаті Чорнобильської катастрофи. Життя цих людей може покращитися з появою робочих місць і відновленням відчуття самодостатності. Ці зміни значною мірою залежать від правильної політики на національному рівні, включаючи поліпшення умов для бізнесу та інвестицій. Враховуючи, в основному, сільськогосподарський характер забруднених територій, необхідно забезпечувати допомогу індивідуальним господарствам і сімейному бізнесу. Всесвітній досвід надає безліч механізмів для такого розвитку.

1. Фахівці вважають, що на радіоактивно забруднених територіях необхідно проводити цілеспрямовані й оптимізовані за масштабами моніторинг навколишнього середовища, зокрема для вирішення таких завдань:

оцінки ефективності різних контрзаходів;

інформування населення про рівні вмісту радіонуклідів у продуктах харчування;

оцінки поточних і прогнозних доз опромінювання населення, що проживає на забруднених територіях.

2. Необхідно розробити цілісну комплексну стратегію, яка користувалася б широкою міжнародною підтримкою для довгострокового управління і відновлення зони відчуження з урахуванням вирішення питань:

повернення земель зони відчуження для подальшого використання їх у народному господарстві, з урахуванням необхідності забезпечення радіологічної

і екологічної безпеки й існуючих соціально-економічних обмежень;

оцінка і забезпечення бар'єрних функцій Чорнобильської зони відчуження на шляху розповсюдження радіонуклідів за її межі;

удосконалення системи моніторингу в Чорнобильській зоні відчуження, включаючи об'єкт "Укриття";

забезпечення виконання функцій системи "раннього оповіщення" про підвищені рівні радіації і про надзвичайні ситуації;

підвищення екологічної безпеки зони відчуження і мінімізація екологічного впливу на суміжні території.

3. Доцільно оптимізувати державні програми і переорієнтувати бюджети, особливо в умовах обмежених фінансових ресурсів. Необхідно розвивати програми, що підтримують місцеві ініціативи, зміцнюючи впевненість людей в самостійній відповідальності за своє майбутнє. Реорганізація Чорнобильських соціальних програм повинна бути націлена на:

адресність надання пільг; ресурси слід направляти людям, які найбільше їх потребують;

скорочення програм переселення; сім'ям, які все ще мають право на переселення за їхньою згодою, замість переселення надати фінансову компенсацію; зміцнення первинної охорони здоров'я, включаючи пропаганду здорового способу життя;

збереження репродуктивного здоров'я, надання психологічної допомоги;

стимулювання виробництва здорового їжі.

4. Зусилля з відновлення постраждалих регіонів повинні відповідати чотирьом загальним принципам:

формування комплексного підходу до потреб жителів і общин, потреб суспільства в цілому;

допомагати людям узяти на себе управління своїм життям і життям общин, відійшовши від звички до залежності;

забезпечувати ефективне використання ресурсів, віддаючи пріоритет найбільш постражданим людям і общинам, зважаючи на обмеженість бюджету;

переходити від гуманітарної допомоги до сприяння розвитку регіонів, координуючи зусилля, що здійснюються міжнародними організаціями, урядами, місцевою владою і неурядовим сектором у постраждалих регіонах.

5. Необхідно продовжити міжнародну допомогу і співпрацю. Слід сприяти со-

ціальному і економічному захисту постраждалих і рішення проблем охорони здоров'я як специфічно пов'язаних з Чорнобилем, так і характерних для населення в цілому.

6. Рекомендується ефективно використовувати обмежені ресурси, взаємодіяти зі всіма зацікавленими сторонами, а також максимально використовувати останні наукові розробки для вирішення завдань з відновлення постраждалих територій і общин. Для цього необхідно налагодити ефективний механізм координації міжнародної допомоги і співпраці.

Рекомендації щодо контрзаходів на радіоактивно забруднених територіях

1. Контрзаходи повинні переглядатися з урахуванням їхньої доцільності з точки зору радіоактивної та економічної ситуації у регіоні.

2. Пріоритетом при запровадженні контрзаходів повинно бути зменшення доз опромінення населення, збереження стану здоров'я, а також поліпшення економічного благополуччя.

3. Необхідно залучати місцеві органи влади і населення до прийняття рішень щодо освоєння радіоактивно забруднених територій.

4. Забезпечувати інформування населення щодо впливу радіоактивних факторів і про шляхи їх зменшення.

5. Завдяки системі контрзаходів, які були розроблені і застосовані на терито-

ріях, що зазнали радіоактивного забруднення, було значно зменшено забруднення продуктів харчування і зменшені рівні опромінювання населення. Проте у подальшому залишається пріоритетним виробництво і використання радіологічно доброякісних кормів для тваринництва, оскільки це є основним чинником, що впливає на зменшення рівня забруднення молока. При цьому запровадження контрзаходів обов'язково повинно передбачати систему їх оптимізації.

6. Здійснювати контроль за обмеженням збору дарів лісу і використанням їх у раціоні людей, що проживають на радіоактивно забруднених територіях.

Держава і народ повинні бути впевненими щодо гарантій, що ядерна безпека залишається одним із найвищих пріоритетів, і уроки Чорнобильської катастрофи ніколи не будуть забуті.

Підготовлено за матеріалами Міжнародної конференції